

„ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЛЈУДСКА ПРАВА
ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ЖИВИЋ против СРБИЈЕ

(Представка број 37204/08)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

13. септембар 2011. године

*Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним
чланом 44, став 2 Конвенције. Могуће су редакторске измене.*

У предмету Живић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа у саставу:

Françoise Tulkens, *Председник*,

David Thór Björgvinsson,

Dragoljub Popović,

Giorgio Malinverni,

András Sajó,

Guido Raimondi,

Paulo Pinto de Albuquerque, *судије*,

и Stanley Naismith, *секретар Одељења*,

после већања на затвореној седници одржаној 23. августа 2011. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан.

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 37204/08) против Републике Србије, коју је Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“), поднео држављанин Србије, г. Далибор Живић (у даљем тексту: „Подносилац представке“), 29. јула 2008. године.
2. Подносиоца представке је пред Судом заступао г. Н. Вукотић, адвокат из Београда. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник, г. С. Царић.
3. Подносилац представке се жалио на флагрантно недоследну судску праксу домаћих судова у вези са исплатом истог повећања плате одобреног одређеној категорији полицајаца.
4. Председник Другог одељења је 28. јануара 2010. године одлучио да обавести Владу о представци. Такође је одлучено да се одлука о допуштености и основаности донесе истовремено (ранији члан 29. став 3.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је рођен 1975. године. Он има пребивалиште у Косовској Митровици на Косову^[1], где је запослен као полицајац у Министарству унутрашњих послова Републике Србије (у даљем тексту: „Министарство“).
6. Чињенице предмета, како су их странке изнеле могу се сумирати на следећи начин.
 7. Влада Србије је 24. јануара 2000. године, односно 17. јула 2003. године усвојила две одлуке на основу којих, између осталог, свим њеним запосленим који живе и раде на Косову би требало да буду исплаћене двоструке плате.
 8. Министарство је 31. јануара 2000. године донело одлуку у којој се наводи да полицајци у питању имају право да им се плате повећају на основу коефицијента од 2,5 или 4,5, у зависности од околности.
 9. У стварности подносилац представке је добио само повећање које је Министарство одобрило, у износу знатно нижем од предвиђеног удвостручења плата како је Влада предвидела.
 10. Због тога је подносилац представке 29. августа 2006. године поднео парничну тужбу против Министарства Првом општинском суду у Београду, којом је тражио исплату разлике између добијеног повећања плате и оног које је Влада одобрила. Подносилац представке је даље тражио исплату неодређених износа на рачун доприноса за пензијско и инвалидско осигурање.

11. Први општински суд је 23. јула 2007. године пресудио у корист подносиоца представке и наложио његовом послодавцу да му исплати:

i. 145.821,60 динара (РСД) (приближно 1.760 евра) у релевантном тренутку) на име разлике између плате примљене у периоду од 1. јула 2003. године до августа 2006. године и одобрења Владе, плус законску камату;

ii. екстра доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за горе наведени период на име додатне плате за одговарајући државни фонд; и

iii. 39.532 динара (РСД) (приближно 477 евра) на име судских трошкова.

12. Окружни суд у Београду је 19. децембра 2007. године преиначио ту пресуду и одбио захтев подносиоца представке. Окружни суд је у образложењу, *inter alia*, утврдио да се важећи домаћи пропис садржи у одлуци Министарства усвојеној 31. јануара 2000. године. Ова пресуда је подносиоцу представке достављена 29. јануара 2008. године..

13. Многе колеге подносиоца представке (у даљем тексту: „Тужиоци“) поднеле су посебне захтеве Окружном суду у вези са истим питањем, од којих су неки имали успеха, а неки нису: у седамдесет три друге пресуде, усвојене између 25. јануара 2006. године и 1. октобра 2008. године, исти Окружни суд је пресудио у корист тужилаца, упркос чињеници да су њихови захтеви засновани на истим чињеницама и односили су се на иста правна питања. У образложењу пресуда у тим другим предметима, Окружни суд је утврдио да су, између осталог, плате тужилаца морале да се исплаћују у складу са одлукама Владе Србије од 24. јануара 2000 године и/или 17. јула 2003. године.

14. Од седамдесет три горе наведене пресуде, у педесет случајева тужени су уложили ревизије Врховном суду Србије (види ставове 21 и 24. у даљем тексту). У преостала двадесет три случаја, међутим, тужени нису уложили те жалбе, наводно због законског ограничења (види став 22 у даљем тексту).

15. Влада је доставила релевантну судску праксу коју је усвојио Врховни суд, посебно шест посебних пресуда од којих је једна донета 3. јула 2008. године, а преосталих пет између 25. децембра 2008. године и 1. октобра 2009. године. У сваком случају, одлучујући о ревизијама, Врховни суд је пресудио против тужилаца, иако са донекле другачијим образложењем у поређењу са образложењем Окружног суда. Врховни суд је посебно утврдио, између осталог, да одлука Владе од 17. јула 2003. године није била директно примењива.

16. Грађанско одељење Врховног суда је у међувремену, 23. септембра 2008. године, одржало састанак на коме је требало да се реши питање одлучивања у свим предметима као што је предмет подносиоца представки (види став 26. у даљем тексту). У записнику са овог састанка, констатовано је, између осталог, да је у два предмета евидентирана 2008. године, где су разматране ревизије, Врховни суд заправо потврдио одлуке нижих судова донете у корист тужилаца (*Рев II 429/08* и *Рев 623/08*). Међутим, овај састанак је на крају одложен да се сачека исход поступка који је покренут пред Уставним судом Србије у вези са апстрактним разматрањем уставности одлуке Владе усвојене 17. јула 2003. године. Уставни суд је 16. априла 2010. године утврдио да је спорна одлука неуставна.

17. У осамнаест посебних предмета предмета тужиоци су после тога уложили уставне жалбе Уставном суду, али према информацијама из списка предмета, ти поступци су још у току.

18. Подносилац представки није имао право да уложи ревизију пошто је вредност његовог захтева испод прага од 500.000 динара. Он није покушао да добије накнаду пред Уставним судом.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

A. Одредбе које се односе на поступак уставне жалбе

19. Релевантне одредбе су изнете у предмету *Винчић и други подносиоци представке против*

Србије (бр. 44698/06, 44700/06, 44722/06, 44725/06, 49388/06, 50034/06, 694/07, 757/07, 758/07, 3326/07, 3330/07, 5062/07, 8130/07, 9143/07, 9262/07, 9986/07, 11197/07, 11711/07, 13995/07, 14022/07, 20378/07, 20379/07, 20380/07, 20515/07, 23971/07, 50608/07, 50617/07, 4022/08, 4021/08, 29758/07 и 45249/07, ст. 22-34., 1. децембар 2009. године).

Б. Закон о парничном поступку из 2004. године (објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 125/04)

20. Члан 2. став 1. предвиђа, између осталог, да све странке имају право на једнаку заштиту својих права.

21. Чланови 394. став 1., 396 и 398. предвиђају да странке могу уложити ревизију Врховном суду. Оне то могу учинити у року од тридесет дана по пријему правоснажне одлуке донете у другој инстанци и само ако су нижи судови прекршили релевантно законодавство, било процесно или материјално.

22. Члан 394. став 2. предвиђа, између осталог, да ревизија није „допуштена“ када се тужбени захтев односи на потраживање у новцу у ком „вредност дела правоснажне пресуде која се оспорава не прелази 500.000 динара“.

23. Члан 439. предвиђа да је ревизија допуштена у парницама о споровина о заснивању, постојању и престанку радног односа.

24. У складу са члановима 396 и 406-409, између осталог, Врховни суд, ако прихвати ревизију коју је поднела једна заинтересована страна, има овлашћење да преиначи и/или измени спорну пресуду или да је укине и одреди поновно суђење пред нижим судовима.

25. Члан 422.10 предвиђа да се поступак може поновити ако Европски суд за људска права у међувремену донесе пресуду у односу на Србију у вези са истим или сличним правним питањем.

В. Закон о уређењу судова (објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 63/01, 42/02, 27/03, 29/04, 101/05 и 46/06)

26. Члан 40. ставови 2 и 3. предвиђа, између осталог, да се седница одељења Врховног суда одржава ако постоји неко питање у вези са доследношћу његове судске праксе. Правна схватања усвојена на тој седници обавезујућа су за сва већа одељења о коме је реч.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. КОНВЕНЦИЈЕ

27. Подносилац представке се жалио на флагрантно недоследну судску праксу домаћих судова у вези са исплатом истог повећања плате одобреног одређеној категорији полицајаца.

28. Релевантне одредбе наведеног члана гласе како следи:

Члан 6. став 1.

“Свако лице, приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза ... има право на правично... суђење... пред ... судом ...”

A. Допуштеност

1. Компатибилност *ratione personae* (статус жртве подносиоца представке)

29. Влада је констатовала да се подносилац представке у принципу жали да је жртва повреде права на правично суђење у вези са недоследношћу судске праксе Окружног суда у Београду. Позивајући се на положај Уставног суда (види став 15. у горњем тексту), Влада је тврдила да је наводна недоследност последица погрешне примене домаћег права у пресудама које су

донете у корист тужилаца. Ако би Уставни суд сматрао спорну одлуку из јула 2003. године неуставном (види став 16. у горњем тексту), Тужена држава би, свакако тражила поновно покретање поступка у корист тужилаца (види став 25. у горњем тексту), што би неизбежно довело до поништавања пресуда донетих у овим предметима. Тако подносилац представке више не би могао да тврди да у судској пракси домаћих судова постоји недоследност, па би, сходно томе, изгубио статус жртве.

30. Подносилац представке није дао коментар на ову примедбу Владе.

31. Суд прво примећује да се примедба Владе заснива на претпоставкама и нагађањима, чак и под претпоставком да су она релевантна у овом конкретном случају. Друго, Уставни суд је већ утврдио 16. априла 2010. године да је спорна одлука неуставна, иако изгледа да држава није предузела никакве процесне кораке с тим у вези. У сваком случају, Суд подсећа да је већ упознат са правним ставом Уставног суда о уставности спорне одлуке из 2003. године и да је утврдио да је она ирелевантна при разматрању практично истог правног питања у предмету *Ракић и други подносиоци представки против Србије* (бр. 47460/07, 49257/07, 49265/07, 1028/08, 11746/08, 14387/08, 15094/08, 16159/08, 18876/08, 18882/08, 18997/08, 22997/08, 23007/08, 23100/08, 23102/08, 26892/08, 26908/08, 29305/08, 29306/08, 29323/08, 29389/08, 30792/08, 30795/08, 31202/08, 31968/08, 32120/08, 32537/08, 32661/08, 32666/08 и 36079/08, 5. октобар 2010. године, став 17.).

32. Суд не види ниједан разлог да одступи од овог става у предметном случају и, према томе, закључује да се примедба Владе мора одбити.

(б) Члан 35. став 3 (б) Конвенције

33. Влада је даље тврдила да би жалбу подносиоца представке требало прогласити недопуштеном пошто „он није претрпео значајну штету“ у смислу значења члана 35. став 3. (б) Конвенције како је измењен Протоколом број 14, који је ступио на снагу 1. јуна 2010. године.

34. Влада је посебно остала при ставу: (а) да овде није у питању увећана плата подносиоца представке, већ право на правично суђење, које је он на одговарајући начин остварио пред домаћим судовима; (б) да се наводна повреда састојала само од субјективног „осећања“ подносиоца представке да се веома мали број тужилаца у прилично безначајним предметима могао „провући кроз систем“ и имати користи од позитивног исхода на рачун пропуста нижих судова што се није могло исправити пред Врховним судом због мале вредности предметних спорова; (в) да поштовање људских права не захтева даље разматрање предмета, пошто подносилац представке не може очекивати другачији исход и да је он само „историјске важности“ (с тим у вези, Влада се позвала на одлуку Суда у предмету *Adrian Mihai Ionescu* (види *Adrian Mihai Ionescu против Румуније* (одлука), број 36659/04, 1. јун 2010. године.)); и (г) да су домаћи судови правилно разматрали овај предмет, и да се спорно питање може исправити пред Уставним судом Србије подношењем уставне жалбе.

35. Подносилац представке није коментарисао примедбу Владе.

36. Суд подсећа да члан 35. Коменције, како је измењен Протоколом број 14, који је ступио на снагу 1. јуна 2010. године, предвиђа, у релевантном делу, следеће:

„3. Суд проглашава недопуштеном сваку појединачну представку поднету према члану 34. ако сматра да:

...

(б) подносилац представке није претрпео значајну штету, сем ако поштовање људских права како је дефинисано Конвенцијом и Протоколима уз њу не захтева разматрање основаности представке и предвиђа да се ниједна представка не може одбацити по овом основу, ако није прописно разматрана од стране домаћег суда“

37. Као што је наведено у ставу 79. Објашњења уз Протокол 14,

„Нови критеријум може довести до тога да се одређени предмети прогласе недопуштеним што би могло резултирати доношењем пресуде без његове примене. Његово главно дејство је, међутим, вероватно што ће за дужи период омогућити брже решавање предмета у фази њихове допуштености..

38. Главни аспект овог новог критеријума је да ли је подносилац претрпео значајну штету, а сама ова процена може се заснивати на критеријумима као што су финансијски значај предметног питања или важност предмета за подносиоца представке (види, на пример, *Adrian Mihai Ionescu против Румуније* (одлука), цитиран у горњем тексту, став 34.).

39. Иако исход предмета подносиоца представке пред домаћим судовима није директно предмет притужби подносиоца представке, Суд констатује да се он односи на права из радног односа, на пример, на право сваког лица на „правичне и добре“ радне услове. Износ у спору је био 145.821,60 динара (приближно 1.800 евра у то време), заједно са неодређеним износима на рачун доприноса за пензијско и инвалидско осигурање.

40. Суд штавише сматра да материјални интерес о коме је овде реч није једини елемент који треба узети у обзир приликом утврђивања да ли је подносилац представке претрпео значајну штету. Повреда Конвенције се може односити на важна принципијелна питања и тако проузроковати значајну штету без обзира на материјални интерес (*Korolev против Русије* (број 2), број 5447/03, 1. април 2010. године.). Заиста, предметно питање и суштина притужбе подносиоца представке је недоследна судска пракса Окружног суда у Београду у вези са правом на правичне зараде и једнако плаћање за исти рад, наиме, исплату истог повећања плате одобреног одређеној категорији полицајаца. Суд примећује да је ово недоследно пресуђивање које произлази из исте судске надлежности погодило многе појединце у истом положају (види *Ракић и други подносиоци представки против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 43.). Суд даље примећује да је ова пракса неизбежно смањила поверење јавности у правосудни систем и даље угрозила начело правне сигурности и једнакости свих пред законом, што представља основне атрибуте владавине права који су уграђени у Конвенцију. Зато би овај предмет требало разликовати од предмета *Ionescu* (цитиран у горњем тексту) на који се Влада позива. У том случају, који се односио на приступ суду у предмету у коме је реч о уговорним обавезама између подносиоца представке и транспортног предузећа, Суд није утврдио да је подносилац представке претрпео значајну штету у вршењу свог права на приступ суду (сам подносилац представке је проценио да је финансијски губитак 90 евра), нити да је поштовање људских права захтевало даље разматрање представке с обзиром спорно законодавство већ стављено ван снаге и слична питања која је овај Суд већ решио. Најзад, Суд констатује да подносилац представке у овом случају није био обавезан да исцрпи уставну жалбу када је свој предмет упутио Суду пошто она у то време није сматрана делотворним правним средством, нити је може поднети сада због временског ограничења овог пута накнаде.

41. Горе наведено је довољно да омогући Суду да закључи не само да је, захваљујући знатном финансијском значају и природи предметне ствари, подносилац представке претрпео значајну штету као последицу наводне повреде Конвенције, већ и да (чак и под претпоставком да подносилац представке није претрпео значајну штету) тај предмет покреће питања од општег интереса.

42. С обзиром на горе наведено, примедба Владе се мора одбити.

(в) Закључак

43. Суд констатује да представка није очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3. Конвенције. Он даље констатује да није недопуштена ни по ком основу. Према томе, мора се

прогласити допуштеном.

Б. Основаност

44. У вези са основаношћу, Влада је поновила исте аргументе које је изнела у предмету *Ракић и други подносиоци представки против Србије* (цитиран у горњем тексту, став 42.).

45. Подносилац представке је поново потврдио своју притужбу.

46. Суд је већ разматрао практично исте околности у горе наведеном предмету *Ракић* (цитиран у горњем тексту, ст. 68-75.), у коме је утврдио, између осталог, повреду члана 6. Конвенције. Потврђујући да иако се одређена одступања у тумачењу могу прихватити као саставни део сваког правосудног система који је, баш као и српски, заснован на мрежи судећих и апелационих судова који имају надлежност над одређеном територијом, у случајевима подносилаца представки супротна тумачења проистекла су из исте судске надлежности, тј. Окружног суда у Београду, и подразумевала су недоследно пресуђивање захтева поднетих од стране многих лица у истим ситуацијама (види *Винчић и други против Србије*, наведен горе, став 56.; види такође, *mutatis mutandis*, *Tudor Tudor против Румуније*, број 21911/03, став 29, 24. март 2009. године). Све је то довело до стања трајне неизвесности, које је заузврат морало умањити поверење јавности у правосуђе. Најзад, изгледа да чак ни пракса Врховног суда по овом питању није постала доследна до друге половине 2008. године у најбољем случају (види ставове 15 и 16. у горњем тексту), иако ова доследност очигледно није никада обезбеђена у складу са чланом 40. Закона о уређењу судова (види ставове 16 и 26. у горњем тексту).

47. Пошто је размотрио све релевантне околности, Суд не налази ниједан разлог да у предметном случају утврди другачије. Иако не сматра одговарајућим да каже какав је стварни исход случаја подносиоца представке требало да буде (види *Винчић и други подносиоци представки против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 56.), Суд налази да је и поред тога дошло до кршења члана 6. Конвенције на рачун дубоке и упорне правосудне неизвесности коју Врховни суд није исправио на задовољавајући начин (видети *Ракић и други подносиоци представки против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 44.; види, такође, *mutatis mutandis*, *Zielinski и Pradal и Gonzalez и други подносиоци представки против Француске [BB]*, бр. 24846/94 и 34165/96 до 34173/96, став 59., ЕЦХП 1999-VII; *Винчић и други подносиоци представки против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 56.; *Beian против Румуније (број 1)*, број 30658/05, ст. 34-40., ЕЦХП 2007-V (изводи); *Tudor Tudor против Румуније*, број 21911/03, став 29., 24. март 2009. године; и *Jordan Jordanov и други подносиоци представки против Бугарске*, број 23530/02, ст. 47-48. и 52., 2. јул 2009. године.; за супротно видети, *Schwarzkopf и Taussik против Републике Чешке* (одлука), број 42162/02, 2. децембар 2008. године); и *Pérez Arias против Шпаније* (број 32978/03, став 25., 28. јун 2007. године.).

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

48. Члан 41. Конвенције предвиђа:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

49. Подносилац представке је тражио 2.905,14 евра, односно 3.000 евра, за материјалну и нематеријалну штету коју је претрпео као последицу повреде његовог права зајемченог чланом 6. став 1. Конвенције. Он је такође тражио накнаду трошкова насталих у домаћем парничном поступку (који су признати правоснажним пресудама донетим у његову корист) и 296,48 евра на име трошкова пред Судом. Влада је оспорила ове захтеве.

50. С обзиром на повреду утврђену у предметном случају и разлоге због којих је то учинио (види ставове 46 и 47. у горњем тексту, посебно позивање на исход предмета подносиоца представке), Суд сматра да се захтев подносиоца представке, у оној мери у којој се односи на

исплату износа тражених пред домаћим судовима, мора одбацити (види *Винчић и други подносиоци представки против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 61.).

51. Суд, међутим, сматра да је подносилац представке претрпео одређену нематеријалну штету као последицу утврђене повреде која се не може исправити само тиме што ће Суд утврдити повреду (види, *mutatis mutandis*, *Tudor Tudor против Румуније*, цитиран у горњем тексту, став 47.). Процењујући на основу правичности, како се захтева чланом 41. Конвенције, Суд подносиоцу представке додељује 3.000 евра у овом делу.

52. У вези са трошковима насталим пред домаћим судовима, Суд констатује да су они који се односе на парнични поступак саставни део захтева подносиоца представке за накнаду материјалне штете, о чему је већ било речи у горњем тексту.

53. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они стварно и неопходно настали и да су оправдани у погледу износа (види, на пример, *Iatridis против Грчке* (правично задовољење) [ВВ], број 31107/96, став 54., ЕЦХР 2000-ХИ). У предметном случају, на основу докумената које поседује и горе наведених критеријума, Суд сматра да је оправдано да подносиоцу представке додели тражени износ на име трошкова насталих у поступку пред овим Судом.

В. Затезна камата

54. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* представку допуштеном;

2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6. става 1. Конвенције;

3. *Утврђује*

(а) да Тужена држава треба да исплати подносиоцу представке у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе, који ће се претворити у националну валуту Тужене државе по стопи важећој на дан исплате:

(i) 3.000 евра (три хиљаде евра) на име претрпљене нематеријалне штете, плус сваки порез који се може наплатити,

(ii) 296,48 евра (две стотине деведесет шест евра и четрдесет осам центи) на име трошкова, плус сваки порез који се може наплатити подносиоцу представке;

(б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведени износ по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;

4. *Одбија* преостали део захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 13. септембра 2011. године у складу са правилом 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Françoise Tulkens
Председник

[1] Сва позивања на Косово, било на територију, институције или становништво, у овој пресуди тумачиће се у потпуности у складу са Резолуцијом бр. 1244 Савета безбедности УН без прејудицирања статуса Косова.

